

รายงานผลงานเรื่องเติมการทดลองที่สิ้นสุด

1. ชุดโครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
2. โครงการวิจัย : การศึกษาเทคนิคทางสถิติเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับแปลงทดลองพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : การศึกษาเทคนิคทางสถิติเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับแปลงทดลองมะระขึ้นนก

ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ): Study on Statistical Techniques for Local Bitter Gourd Standard Plot Size

4. คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง	: นางพุดนา รุ่งระวี	สังกัดกองแผนงานและวิชาการ
ผู้ร่วมงาน	นางจันทรา บดีศร	สังกัดกองแผนงานและวิชาการ
	นางสาวไรรวรรณ นาสพัฒน์	สังกัดกองแผนงานและวิชาการ
	นางสาวชลธิชา เตโซ	สังกัดกองแผนงานและวิชาการ
	นายไกรสร ตาวงค์	สังกัดกองแผนงานและวิชาการ
	นางวิสุทธิดา ศรีดวงโชติ	สังกัดกองแผนงานและวิชาการ
	นางเตือนใจ พุดซัง	สังกัดกองแผนงานและวิชาการ
	นายสมพร วนะสิทธิ์	สังกัดกองแผนงานและวิชาการ
	นายจรัญ ดิษฐไชยวงศ์	สังกัดศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตร

5. บทคัดย่อ

การศึกษาเทคนิคทางสถิติเพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับแปลงทดลองมะระขึ้นนก ซึ่งได้ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดพิจิตร ตั้งแต่ปี 2554-2555 ในพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ โดยปลูกมะระขึ้นนกพันธุ์พื้นเมืองแบบ Uniformity trial ติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ ระยะปลูก 1x1 เมตร จำนวน 52 แถว ๆ ละ 28 หลุม ๆ ละ 1 ต้น จำนวนทั้งหมด 1,456 ต้น เก็บเกี่ยวผลผลิตวันแฉกริมโดยรอบ 2 แถว ได้จำนวนต้นทั้งหมด 1,152 ต้น กำหนดให้ 1 ต้น คือหนึ่งหน่วยย่อย (basic unit) ชั่งน้ำหนักผลผลิตสดแต่ละหน่วยย่อย นำข้อมูลที่ได้ทั้ง 1,152 หน่วยย่อยมาจัดเป็นรูปร่าง (shape) และขนาดแปลงทดลอง (plot size) ต่าง ๆ กันได้ 79 รูปร่าง 23

ขนาดแปลงทดลอง หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความแปรปรวน (Variance) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Coefficient of Variation : C.V.) และหาสมการความสัมพันธ์ระหว่างขนาดแปลงทดลองกับค่า C.V. (%) ซึ่งได้สมการ $\hat{y} = 33.442 \times -0.438$ $R^2 = 96.73\%$ การตัดสินใจขนาดแปลงทดลองที่ใช้เป็นมาตรฐานคือ เส้นสมการมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ซึ่งได้ว่าขนาดแปลงทดลองที่ใช้เป็นมาตรฐาน คือ 12 ตารางเมตร และที่ขนาดแปลงนี้นำไปพิจารณาว่ารูปร่างแปลงควรเป็นรูปร่างใด โดยใช้ค่า Variance ของแต่ละรูปร่างมาทดสอบความเท่ากัน (Homogeneity of Variance) โดยใช้ค่าสถิติ F-test และ $\chi^2 - test$ ซึ่งพบว่าค่า Variance ของแต่ละรูปร่างไม่แตกต่างกัน นั่นคือรูปร่างของแปลงทดลองเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากใด ๆ ที่มีขนาดแปลงทดลอง 12 ตารางเมตร

ในปี 2555 ทำการทดลองซ้ำเพื่อยืนยันผลโดยดำเนินการเช่นเดียวกับปี 2554 สรุปได้ว่า มาตรฐานของขนาดแปลงทดลองไม่น้อยกว่า 6 ตารางเมตร รูปร่างแปลงทดลองเป็นสี่เหลี่ยมมุมฉากใด ๆ ผลจากการศึกษา 2 ปี ให้ผลไม่สอดคล้องกันทั้งนี้เนื่องจากปี 2555 ได้ทำการทดลองซ้ำในแปลงทดลองเดิมซึ่งมีการปลูกพืชแบบ Uniformity trial มาแล้ว 1 ปี ดังนั้นจึงมีผลต่อเนื่องมาในปี 2555 ทำให้สภาพแปลงทดลองมีความสม่ำเสมอกว่าปี 2554 อีกทั้งสภาพแวดล้อมมีความแปรปรวนน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปใช้ถ้าไม่แน่ใจกับความสม่ำเสมอพื้นที่ปลูกควรใช้แปลงทดลองไม่น้อยกว่า 12 ตารางเมตร รูปร่างสี่เหลี่ยมมุมฉากแต่ถ้าเป็นแปลงที่มีความสม่ำเสมอมากและสภาพแวดล้อมมีความแปรปรวนน้อยใช้ขนาดแปลง 9 ตารางเมตร

6. คำนำ

ในการเก็บข้อมูลงานทดลองพืชต่าง ๆ ในแปลงทดลอง เช่น ผลผลิต การเจริญเติบโตของพืช เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะต้องมีความถูกต้อง แม่นยำ เพราะถ้าผู้วิจัยทำแปลงทดลองขนาดเล็กเกินไป ข้อมูลจากแปลงทดลองนั้นเมื่อนำมาประเมินผลผลิตเป็นกิโลกรัม/ไร่ จะทำให้ผลลัพธ์ของการประเมินอาจจะน้อยหรือมากเกินไป ความเป็นจริง ซึ่งก่อให้เกิดความผิดพลาดในการสรุปผลงานวิจัยและการนำไปใช้ ในขณะที่ผู้ทำการวิจัยใช้แปลงทดลองที่มีขนาดใหญ่เกินไปจะทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด คือ งบประมาณ แรงงาน เวลา สิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น การหามาตรฐานของขนาดและรูปร่างแปลงทดลองจึงเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นสำหรับงานทดลองพืช โดยเฉพาะในแปลงทดลองพืช การใช้ขนาดและรูปร่างที่ต่างกันมีผลทำให้ความแปรปรวนระหว่างแปลงแตกต่างกัน และยังมีผลทำให้คลาดเคลื่อนในการทดลองต่ำลงถ้าใช้ขนาดและรูปร่างที่เหมาะสม ซึ่งมีผลต่อการสรุปผลงานวิจัย ดังนั้นจึงมีการนำเทคนิคทางสถิติมาผสมผสานกับงานวิจัยด้านพืชเพื่อศึกษาหามาตรฐานแปลงทดลองสมุนไพรโดยที่ กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์การเกษตร (2552) ได้ศึกษาหาขนาดและรูปร่างที่เหมาะสมของแปลงทดลองฟ้าทะลายโจร โดยสรุปว่าขนาดแปลงไม่ควรน้อยกว่า 5.76 ตารางเมตร เป็นสี่เหลี่ยมมุมฉากไม่จำกัดรูปร่าง ขนาดและรูปร่างที่เหมาะสมของแปลงทดลองขมิ้นชัน พบว่าขนาดแปลงทดลองที่เหมาะสมไม่ควรน้อยกว่า 11.2 ตารางเมตร เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าค่อนข้างยาว ขนาดและรูปร่างที่เหมาะสมของแปลงทดลองพริกไม่น้อย

กว่า 10.2 ตารางเมตร รูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า สำหรับมะระขึ้นกเป็นพืชสมุนไพรที่มีการดำเนินงานวิจัยกันหลากหลาย แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงมาตรฐานแปลงทดลองของมะระขึ้นก จึงได้ดำเนินการศึกษาหามาตรฐานแปลงทดลองมะระขึ้นก โดยดำเนินการที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดพิจิตร นักวิจัยนำผลงานไปใช้เป็นมาตรฐานแปลงทดลอง เพื่อให้ผลงานวิจัยมีความถูกต้อง แม่นยำ สามารถเผยแพร่ได้

7. วิธีดำเนินการ

สิ่งที่ใช้ในการทดลอง : เมล็ดมะระขึ้นกพันธุ์พื้นเมือง
เครื่องชั่งน้ำหนัก
แบบบันทึกข้อมูล
โปรแกรมทางสถิติเพื่อการประมวลผล

แบบและวิธีการทดลอง :-

วิธีปฏิบัติการ

ในปี 2554 ปลูกมะระขึ้นกพันธุ์พื้นเมืองแบบ Uniformity trial คือการปลูกพืชในพื้นที่เดียวกัน ระยะปลูก จำนวนต้น/หลุม การดูแลรักษาสม่ำเสมอทั่วทั้งแปลง และอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ ระยะปลูก 1x1 เมตร จำนวน 52 แถว ๆ ละ 28 หลุม ๆ ละ 1 ต้น เก็บเกี่ยวผลผลิตสด เว้นแถวริมโดยรอบ 2 แถว ดังนั้นเก็บผลผลิตจำนวน 48 แถว ๆ ละ 24 หลุม โดยกำหนดให้ 1 ต้น คือ 1 หน่วยย่อย (basic unit) จำนวนทั้งสิ้น 1,152 หน่วยย่อย ชั่งน้ำหนักทุกหน่วยย่อย แล้วนำมาจัดเป็นขนาดแปลงทดลองและรูปร่างต่าง ๆ กัน ได้ทั้งสิ้น 23 ขนาด 79 รูปร่าง คำนวณหา

ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$Mean = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

ค่าความแปรปรวน (Variance)

$$\text{Variance}(s^2) = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}$$

ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Coefficient Of Variation : C.V.) ของแต่ละขนาดและรูปร่าง

$$\text{C.V.}(\%) = \frac{\sqrt{\text{variance}}}{\text{mean}} \times 100$$

หาสมการการถดถอย (Regression Equation) ของความสัมพันธ์ระหว่างขนาดแปลงทดลองและค่า C.V. ซึ่งอยู่ในรูป

$$\hat{y} = ax^b$$

\hat{y} = ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน

X = ขนาดแปลงทดลองขนาดต่าง ๆ กัน

a = ค่าคงที่

b = ค่าสัมประสิทธิ์ของรีเกรสชัน (Regression Coefficient)

จากเส้นสมการความสัมพันธ์จะเป็นตัวตัดสินมาตรฐานแปลงทดลอง โดยพิจารณาจากจุดที่เส้นสมการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และพิจารณาควบคู่กับอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนกับขนาดแปลงทดลองสำหรับรูปร่างแปลงทดลอง จะพิจารณาจากขนาดแปลงทดลองที่ได้ กล่าวข้างต้น นำค่า Variance ของรูปร่างที่ต่างกันมาทดสอบความเหมือนกันของ Variance (Homogeneity of Variance) ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ ถ้าทดสอบความเหมือนกันของ Variance 2 ประชากร ใช้สถิติ F-test ถ้าทดสอบความเหมือนกันของ Variance มากกว่า 2 ประชากรใช้สถิติ Bartlette's χ^2 โดยมีสมมุติฐานและสูตรดังนี้

กรณีการทดสอบความเหมือนกันของ Variance 2 ประชากร

$$H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$

$$H_a : \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$$

$$F = \frac{S_1^2}{S_2^2} \quad df. = (n_1 - 1, n_2 - 1)$$

$$\text{เมื่อ } S_1^2 > S_2^2$$

กรณีการทดสอบความเหมือนกันของ Variance มากกว่า 2 ประชากร

$$H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2 = \sigma_3^2 = \dots = \sigma_k^2$$

$$H_a : \sigma_i^2 \neq \sigma_j^2 \quad i \neq j$$

$$\chi^2 = \frac{2.303}{c} \left[f \log MSE - \sum_{i=1}^k f_i \log S_i^2 \right]$$

โดยมี $df. = k-1$

$$MSE = \frac{\sum_{i=1}^k (n-1)s_i^2}{n-1}$$

$$f = \sum_{i=1}^k f_i$$

$f_i = n_i - 1$ เมื่อ n_i =ขนาดของตัวอย่าง i

$$c = 1 + \frac{1}{3(k+1)} \left[\sum_{i=1}^k \frac{1}{f_i} - \frac{1}{f} \right]$$

เมื่อ k = จำนวนของค่าความแปรปรวนที่นำมาทดสอบ

กรณีเปรียบเทียบความเหมือนกันของ Variance ถ้า Variance ไม่แตกต่างกันสรุปได้ว่ารูปร่างแปลงทดลองเป็นรูปร่างสี่เหลี่ยมมุมฉากใด ๆ แต่ถ้า Variance มีความแตกต่างกัน (Heterogeneity of Variance) แสดงว่ารูปร่างแปลงทดลองมีความสำคัญ โดยจะตัดสินใจเลือกรูปร่างแปลงที่มีความแปรปรวนต่ำที่สุด และในปี 2555 ได้ดำเนินการทดลองซ้ำเพื่อยืนยันผล โดยดำเนินการเช่นเดียวกับปี 2554

การทดสอบความชันของสมการ 2 เส้น (Homogeneity of Regression Coefficients)

สมมติฐานของการทดสอบความชัน ของเส้นสมการถดถอย 2 เส้น

$$H_0 : \beta_1 = \beta_2$$

$$H_a : \beta_1 \neq \beta_2$$

$$t = \frac{b_1 - b_2}{\sqrt{s_p^2 \left(\frac{1}{\sum x_1^2} + \frac{1}{\sum x_2^2} \right)}}$$

เมื่อค่า b และ S_p^2

$$b = \frac{\sum xy}{\sum x^2}$$

$$S_p^2 = \frac{(n_1 - 2)s_{y.x}^2(1) + (n_2 - 2)s_{y.x}^2(2)}{n_1 + n_2 - 4}$$

$S_{y.x}^2(1)$, $S_{y.x}^2(2)$ คือ residual mean square ของสมการเส้นที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

เวลา : การดำเนินการปี 2554 - 2555 ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดพิจิตร

8.ผลการทดลอง

จากการนำข้อมูลน้ำหนักผลผลิตสดมะระขึ้นกจำนวน 1,152 หน่วยย่อย โดย 1 หน่วยย่อย (basic unit) มีขนาด 1 ตารางเมตร นำมาจัดเป็นขนาดแปลงต่าง ๆ กันได้จำนวนทั้งสิ้น 23 ขนาดแปลง และรูปร่าง 79 รูปร่าง เพราะในขนาดแปลงที่เท่ากันอาจมีหลายรูปร่าง แต่ละรูปร่างคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความแปรปรวน (Variance) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (C.V.) และหาค่าสมการถดถอย (Regression Equation) ของความสัมพันธ์ระหว่างแปลงทดลองกับค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (ตารางที่ 1-2)

ปี 2554 สมการการถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างขนาดแปลงทดลองขนาดต่าง ๆ กันกับค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (รูปภาพที่ 1)

$$\hat{y}_{2554} = 33.442 \times -0.438 \quad (R^2 = 96.73\%)$$

จากเส้นสมการการถดถอย (Regression Line) นำมาใช้เป็นตัวตัดสินในการพิจารณามาตรฐานแปลงทดลอง โดยพิจารณาจากจุดที่เส้นสมการมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยพิจารณาควบคู่กับอัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงของค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนกับขนาดแปลงทดลอง (ตารางที่ 3-4) ซึ่งสรุปได้ว่ามาตรฐานแปลงทดลอง มีขนาด 12 ตารางเมตร เมื่อทดสอบความเหมือนของ Variance พบว่าไม่แตกต่างกัน นั่นคือ มีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมมุมฉากใด ๆ

ปี 2555 ได้ทำการทดลองซ้ำเพื่อยืนยันผล และให้เกิดความเที่ยงตรง แม่นยำ โดยดำเนินการเช่นเดียวกับ ปี 2554 สรุปได้ว่าสมการของความสัมพันธ์ระหว่างขนาดแปลงทดลอง กับค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (รูปภาพที่ 2)

$$\hat{y}_{2555} = 22.286 \times -0.159 \quad (R^2 = 98.09\%)$$

มาตรฐานแปลงทดลอง มีขนาด 6 ตารางเมตร โดยมีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมมุมฉากใด ๆ

จากการศึกษา 2 ปี พบว่าขนาดแปลงทดลองไม่สอดคล้องกันทั้งนี้อาจเนื่องจากปี 2555 ได้ดำเนินการในแปลงทดลองเดิม ซึ่งผ่านการปลูกพืชแบบ uniformity trial มาแล้ว 1 ปี ทำให้มีสภาพแปลงทดลองที่มีความสม่ำเสมอ และสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิมีความแปรปรวนน้อยกว่าปี 2554 จึงทำให้ผลสรุปมาตรฐานแปลงทดลองขนาดเล็กกว่าปี 2554

ดังนั้นเพื่อหาข้อสรุปว่า มาตรฐานแปลงทดลองที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใด จึงทำการทดสอบความชัน (Regression Coefficient : b) ของเส้นสมการถดถอยทั้ง 2 เส้น (2 ปี) ว่ามีความเหมือนกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการทดสอบ Homogeneity of Regression Coefficients

จากการทดสอบความชัน (b) ของเส้นสมการถดถอย 2 ปี พบว่าไม่แตกต่างกันทางสถิติ นั่นคือ เส้นสมการถดถอยทั้ง 2 ปีขนานกัน (Gomez) สรุปได้ว่าถ้าในสภาพแปลงทดลองปกติ หรือมีความแปรปรวนของดินและสภาพแวดล้อม มาตรฐานแปลงทดลองไม่น้อยกว่า 12 ตารางเมตร แต่ถ้าสภาพแปลงทดลองมีความสม่ำเสมอมาก (Uniformity) และสภาพแวดล้อมมีความแปรปรวนน้อย ให้ใช้มาตรฐานแปลงทดลองขนาดเล็กกว่า 9 ตารางเมตร ทั้งนี้ไม่รวมแถวริม (ตารางที่ 5)

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

ในสภาพทั่วไปมาตรฐานแปลงทดลองมะระขึ้นก็มีขนาดไม่น้อยกว่า 12 ตารางเมตร เป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากใด ๆ ในสภาพที่แปลงทดลองมีความสม่ำเสมอมาก (Uniformity) และสภาพแวดล้อมมีความแปรปรวนน้อย มาตรฐานแปลงทดลองมะระขึ้นก็มีขนาดไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร เป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากใด ๆ ทั้งนี้ไม่รวมแถวริม

10. การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

มาตรฐานแปลงทดลองมะระขึ้น นักวิชาการสามารถนำผลงานไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปฏิบัติงานวิจัยในแปลงทดลอง เพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

11. คำขอบคุณ.-

12. เอกสารอ้างอิง

กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการเกษตร กรมวิชาการเกษตร. (2552) เทคนิคทางสถิติในการปฏิบัติงานวิจัยเกษตร.

พิมพ์ครั้งที่ 3. 46 หน้า.

ประชุม สุวดี. 2527. การวิเคราะห์เชิงสถิติ. เล่ม 1. คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

381 หน้า.

พุดนา รุ่งระวี. 2540. โปรแกรมวิเคราะห์ขนาดและรูปร่างแปลงทดลองพืช. บทคัดย่อ ปี 2540 กองแผนงาน
และวิชาการ กรมวิชาการเกษตร.

Gomez. A.A. and A.A. Gomez 1984. Statistical Procedures for Agricultural Research, 2nd ed. John
Wiley and Sons, Inc. New York. 680 pp.

13. ภาคผนวก

ตารางที่ 1 ขนาดและรูปร่างแปลงทดลอง ค่าเฉลี่ย ความความแปรปรวน ของรูปร่างแปลงทดลอง ปี 2554
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดพิจิตร

ขนาดแปลง ทดลอง (ตาราง เมตร)	รูปร่างแปลง (กว้างxยาว)	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน	F	χ^2	C.V. (%)
1	1x1	1.160	0.111	-	-	28.69
2	1x2	2.314	0.246	-	-	21.40
	2x1		0.299	1.21 ^{ns}		23.60
3	1x3	3.479	0.365	-	-	17.38
	3x1		0.537	1.47 ^{ns}		21.07
4	1x4	4.639	0.565	-	6.87 ^{ns}	16.21
	2x2		0.679			17.77
	4x1		0.771			18.93
6	1x6	6.958	0.789	-	11.86*	12.77
	2x3		0.994			14.33
	3x2		1.147			15.39
	6x1		1.272			16.21

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขนาดแปลง ทดลอง (ตาราง เมตร)	รูปร่างแปลง (กว้างxยาว)	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน	F	χ^2	C.V. (%)

เมตร)						
8	1x8	9.277	1.105		11.87*	11.33
	2x4		1.589			13.59
	4x2		1.695			14.03
	8x1		1.951			15.06
9	3x3	10.437	1.768		-	12.74
12	1x12	13.916	1.722		11.02 ^{ns}	9.43
	2x6		2.223			10.71
	3x4		2.788			12.00
	4x3		2.422			11.18
	6x2		2.688			11.78
	12x1		3.280			13.02
16	2x8	18.554	3.108		2.62 ^{ns}	9.50
	4x4		4.075			10.88
	8x2		4.236			11.09
	16x1		4.456			11.38
18	3x6	20.874	3.381	1.35 ^{ns}		8.81
	6x3		4.561			10.23
24	1x24	27.831	3.272		13.41 ^{ns}	6.50
	2x12		4.520			7.64
	3x8		5.360			8.32
	4x6		5.137			8.14
	6x4		6.702			9.30
	8x3		6.159			8.92
	12x2		7.602			9.91
	24x1		8.039			10.19

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขนาดแปลง ทดลอง (ตาราง เมตร)	รูปร่างแปลง (กว้างxยาว)	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน	F	χ^2	C.V. (%)
32	4x8	37.109	8.356		0.84 ^{ns}	7.79
	8x4		10.245			8.63
	16x2		11.392			9.10
36	3x12	41.747	7.863		0.90 ^{ns}	6.72
	6x6		8.660			7.05
	12x3		10.949			7.93
48	2x24	55.663	6.906		9.11 ^{ns}	4.72
	4x12		11.815			6.18
	6x8		14.489			6.84
	8x6		10.988			5.96
	12x4		19.329			7.90
	16x3		14.085			6.74
	24x2		17.505			7.52
	48x1		20.366			8.11
64	8x8	74.217	18.596	1.47 ^{ns}		5.18
	16x4		27.361			7.05
72	3x24	83.494	8.371		4.57 ^{ns}	3.47
	6x12		21.126			5.50
	12x6		24.750			5.96
	24x3		21.658			5.57

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขนาดแปลง ทดลอง (ตาราง เมตร)	รูปร่างแปลง (กว้างxยาว)	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน	F	χ^2	C.V. (%)
96	4x24	111.326	12.306		6.18 ^{ns}	3.15
	8x12		26.353			4.61
	12x8		46.911			6.15
	16x6		32.388			5.11
	24x4		40.123			5.69
	48x2		51.835			6.47
128	16x8	148.435	59.863	-		5.21
144	6x24	166.989	20.651		3.45 ^{ns}	2.72
	12x12		62.497			4.73
	24x6		26.656			3.09
	48x3		69.252			4.98
192	8x24	222.652	22.833		4.54 ^{ns}	2.15
	16x12		73.147			3.84
	24x8		41.907			2.91
	48x4		156.27			5.61
288	12x24	333.978	46.403		0.49 ^{ns}	2.04
	24x12		47.174			2.06
	48x6		96.982			2.95
384	16x24	445.304	42.209	4.24 ^{ns}		1.46
	48x8		179.11			3.01
576	24x24	667.956	2.609	101.68*		0.24
	48x12		265.28			2.44

ตารางที่ 2 ขนาดและรูปร่างแปลงทดลอง ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน ของรูปร่างแปลงทดลอง ปี 2555
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดพิจิตร

ขนาดแปลง ทดลอง (ตาราง เมตร)	รูปร่างแปลง (กว้างxยาว)	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน	F	χ^2	C.V.(%)
1	1x1	1.663	0.150			23.31
2	1x2	3.326	0.435	1.05 ^{ns}	-	19.82
	2x1		0.457			20.32
3	1x3	4.989	0.806	1.05 ^{ns}	-	17.99
	3x1		0.888			18.89
4	1x4	6.652	1.348		0.113 ^{ns}	17.45
	2x2		1.386			17.70
	4x1		1.400			17.79
6	1x6	9.978	2.637		0.308 ^{ns}	16.27
	2x3		2.651			16.32
	3x2		2.832			16.87
	6x1		2.725			16.54
8	1x8	13.304	4.534		0.281 ^{ns}	16.01
	2x4		4.566			16.06
	4x2		4.577			16.08
	8x1		4.240			15.48
9	3x3	14.967	5.434	-	-	15.57

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขนาดแปลง ทดลอง (ตาราง เมตร)	รูปร่างแปลง (กว้างxยาว)	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน	F	χ^2	C.V.(%)
12	1x12	19.956	8.017		1.213 ^{ns}	14.19
	2x6		9.020			15.05
	3x4		9.401			15.36
	4x3		8.792			14.86
	6x2		9.147			15.16
	12x1		7.901			14.09
16	2x8	26.608	15.681		1.882 ^{ns}	14.88
	4x4		15.440			14.77
	8x2		14.833			14.47
	16x1		11.708			12.86
18	3x6	29.934	18.618	1.01 ^{ns}		14.41
	6x3		18.456			14.35
24	1x24	39.912	21.746		2.96 ^{ns}	11.68
	2x12		27.528			13.15
	3x8		32.382			14.26
	4x6		30.474			13.83
	6x4		31.666			14.10
	8x3		28.998			13.49
	12x2		27.883			13.23
	24x1		24.111			12.30
32	4x8	53.217	53.809		0.60 ^{ns}	13.78
	8x4		51.941			13.54
	16x2		42.054			12.19

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขนาดแปลง ทดลอง (ตาราง เมตร)	รูปร่างแปลง (กว้างxยาว)	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน	F	χ^2	C.V.(%)
36	3x12	59.869	55.286		0.24 ^{ns}	12.42
	6x6		64.510			13.42
	12x3		55.631			12.46
48	2x24	79.825	72.667		3.54 ^{ns}	10.68
	4x12		91.715			12.00
	6x8		112.795			13.30
	8x6		102.150			12.66
	12x4		99.335			12.49
	16x3		81.723			11.32
	24x2		88.333			11.77
	48x1		56.852			9.45
64	8x8	106.433	186.956	1.27 ^{ns}		12.85
	16x4		146.568			11.37
72	3x24	119.738	138.881		0.54 ^{ns}	9.84
	6x12		193.247			11.61
	12x6		197.668			11.74
	24x3		176.062			11.08
96	4x24	159.650	225.547		1.19 ^{ns}	9.41
	8x12		318.356			11.18
	12x8		363.703			11.95
	16x6		292.820			10.72
	24x4		319.930			11.20
	48x2		210.819			9.09

128	16x8	212.867	543.587		-	10.96

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขนาดแปลง ทดลอง (ตาราง เมตร)	รูปร่างแปลง (กว้างxยาว)	ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน	F	χ^2	C.V.(%)
144	6x24	239.475	474.662		0.78 ^{ns}	9.10
	12x12		667.101			10.79
	24x6		674.435			10.84
	48x3		374.285			8.08
192	8x24	319.300	759.086		0.39 ^{ns}	8.63
	16x12		931.635			9.56
	24x8		1238.514			11.02
	48x4		756.119			8.61
288	12x24	478.950	1657.003		0.24 ^{ns}	8.50
	24x12		2702.150			10.85
	48x6		1575.344			8.29
384	16x24	638.600	2015.826	1.55 ^{ns}		7.03
	48x8		3127.383			8.76
576	24x24	957.900	9102.378	1.28 ^{ns}		9.96
	48x12		7101.102			8.80

ตารางที่ 3 ขนาดแปลงทดลอง ค่า E (C.V.(%)) และค่าอัตราการเปลี่ยนแปลง ปี 2554

ขนาดแปลงทดลอง (ตารางเมตร)	E (C.V.(%))	อัตราการเปลี่ยนแปลง($E(C.V.(%))_i - E(C.V.(%))_{i+1}$) $\frac{\quad}{\text{ขนาดแปลงทดลองที่ } i - \text{ขนาดแปลงทดลองที่ } i+1}$
1	33.442	-
2	24.685	8.757
3	20.668	4.017
4	18.222	2.446
6	15.257	1.482
8	13.450	0.904
9	12.774	0.676
12	11.262	0.504
16	9.928	0.333
18	9.429	0.249
24	8.313	0.186
32	7.328	0.123
36	6.960	0.092

48	6.136	0.069
64	5.410	0.045

ตารางที่ 4 ขนาดแปลงทดลอง ค่า E (C.V.(%)) และค่าอัตราส่วนการเปลี่ยนแปลง ปี 2555

ขนาดแปลงทดลอง (ตารางเมตร)	E (C.V.(%))	อัตราส่วนการเปลี่ยนแปลง $\frac{E(C.V.(%))_i - E(C.V.(%))_{i+1}}{\text{ขนาดแปลงทดลองที่ } i - \text{ขนาดแปลงทดลองที่ } i+1}$
1	22.286	-
2	19.965	2.321
3	18.721	1.244
4	17.885	0.835
6	16.771	0.557
8	16.022	0.374
9	15.726	0.297
12	15.024	0.234
16	14.353	0.168
18	14.089	0.132
24	13.459	0.105

32	12.858	0.075
36	12.620	0.059
48	12.057	0.047
64	11.519	0.034

ตารางที่ 5 มาตรฐานและแปลงทดลองมะระขึ้นก

สภาพพื้นที่ปลูก/ สภาพแวดล้อม	มาตรฐานของขนาดแปลง (ตารางเมตร)	รูปร่าง
มีความสม่ำเสมอ	9	3x3
ความแปรปรวนน้อย		
ปกติทั่วไป	12	1x12 2x6 3x4 4x3 6x2 12x1

หมายเหตุ : มาตรฐานของขนาดแปลงเป็นขนาดที่ใช้เก็บข้อมูลโดยที่ไม่รวมแถวริม โดยจำนวนแถวริมขึ้นอยู่กับผู้วิจัยว่าทำการศึกษาด้านไหน

